

Kirjallinen lausunto 1.10.2025

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja hyvinvointijaosto

Asia: HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Ihmisoikeusliiton lausunto

Ihmisoikeusliitto kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto otsikon asiassa

Ihmisoikeusliitto on ainoa yleinen suomalainen ihmisoikeusjärjestö, joka seuraa kokonaisvaltaisesti Suomen ihmisoikeustilannetta sekä vaikuttaa pitkäjänteisesti ja ammattimaisesti sen puolesta, että perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat Suomessa. Olemme kansainvälisten ihmisoikeusjärjestöjen kattojärjestön FIDH:n ainoa jäsen Suomessa.

Työmme asettuu laajempaan kontekstiin, jossa kansainväliseen sopimuspohjaiseen järjestelmään ja demokratiaan kohdistuu huomattavaa painetta. Ihmisoikeusliitto vahvistaa työllään kansainvälistä sopimuspohjaista järjestelmää, jonka oleellinen osa on aktiivinen kansalaisyhteiskunta. Järjestö seuraa *kokonaisvaltaisesti* ihmisoikeuksien edistymistä Suomessa ja raportoi siitä kansainvälisille toimijoille (YK, Euroopan neuvosto, EU:n perusoikeusvirasto, ETYJ). Nämä tahot tapaavat ja kuulevat järjestäen Ihmisoikeusliittoa Suomen vierailuillaan.

Ihmisoikeusliitto nostaa uusia ihmisoikeusteemoja yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä tekee pitkäjänteistä työtä. Yleisenä ihmisoikeusjärjestönä koordinoimme yli 30 ihmisoikeustyötä Suomessa tekevän järjestön verkostoa. Järjestö kouluttaa ihmisoikeuksista viranomaistahoja (mm. poliisi, syytävänvirasto, urheilutoimijat). Ihmisoikeusliitto on tehnyt jo yli 22 vuotta työtä kunniaan liittyvän väkivallan vastaista työtä Suomessa. Viime vuodet Ihmisoikeusliitto on herättänyt urheilujärjestöjä ja vahvistanut koulutuksen ja kampanjoin niiden osaamista merkittävästi. Vaikutukset näkyvät urheilun linjauksissa ja toiminnassa. Kansainvälisestikin ainutlaatuiselle, useasti palkitulle (mm. EU, Suomen Kuurojen Urheiluliitto) työlle on suuri kysyntä ja tarve, mutta se edellyttää hankerahoituksen lisäksi yleisavustuksen vakautta.

1) Oikeusministeriön hallinnonala

Ihmisoikeusliitolle osoitettu määräraha

Ihmisoikeuksien vaaliminen ja edistäminen on länsimaisen sivistysvaltion tunnusmerkki ja velvollisuus. Kansalaisjärjestöt, kuten Ihmisoikeusliitto, valvovat ja edistävät osaltaan ihmisoikeuksien to-



teutumista sekä tukevat Suomen tavoitetta vahvistaa kansainvälistä monenkeskistä sopimusperusteista järjestelmää. Aktiivinen kansalaisyhteiskunta on demokratian, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien edellytys.

Ihmisoikeusliiton saamiin yleisavustuksiin kohdistui vuonna 2025 useita merkittäviä samanaikaisia leikkauksia. Esimerkiksi Oikeusministeriön myöntämään yleisavustukseen kohdistui 230 000 euron tai 70 %:in leikkaus (sisältää 100,000 euroa eduskunnan ns. jakovarasta, lisäys, jonka olimme saaneet säännöllisesti vuoteen 2024 asti). Näin ollen vuodelle 2025 oikeusministeriö osoitti Ihmisoikeusliitolle enää 100 000 euron valtionavustusta momentilta '25.01.50 Avustukset'. Äkillisten leikkausten seurauksena organisaation kokonaisbudjetti ja henkilöstömäärä lähes puolittui, mikä on vaarantanut vakavasti työmme perus- ja ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion puolesta.

Vuoden 2026 talousarvioesityksessä ei ole paikattu edellisvuoden Oikeusministeriön hallinnonalaan kohdistuneita rajuja leikkauksia. Näin ollen vuoden 2026 esitys sisältää Ihmisoikeusliitolle 100 000 euron valtionavustusta momentilta '25.01.50 Avustukset'. Lisäksi muiden ministeriöiden hallinnonalojen järjestöavustuksiin kohdistuu jälleen uusia leikkauksia. Mikäli Ihmisoikeusliiton muilta hallinnonaloilta saamiin yleisavustuksiin kohdistuisi lisää leikkauksia, muuttuu työmme ydintoiminta lähes mahdottomaksi, mikä vaikuttaa suoraan myös hankerahoituksella tehtävien toimintojen laadukkaaseen toteuttamiseen. **Tästä syystä esitämme, että eduskunta korottaisi oikeusministeriön hallinnonalalta Ihmisoikeusliitolle myönnettävää avustusta 250 000 euroon (eli 150 000 euron lisäys nykyiseen tasoon).**

2) Järjestöjen rahoitus

Suomalaisten kansalaisjärjestöjen rahoitusperusta on isossa murroksessa. On selvää, että Suomen taloustilanteesta myös eri ministeriöiden hallinnoimiin järjestöavustuksiin kohdistuu leikkauksia. On silti varmistettava, että kansalaisyhteiskunnan toimintakyky, moninaisuus ja itsenäisyys eivät vaarannu. Järjestökentän elinvoimaisuudessa ei ole kyse pelkästään rahasta ja palveluista, vaan kansalaisyhteiskunnan oleellisesta merkityksestä osana suomalaista ja länsimaista demokratiaa.

3) Valtionhallinto: Perus- ja ihmisoikeuspolitiikan toimeenpanon ja seurannan asiantuntijaresurssit on turvattava

Pitkäjänteinen ja johdonmukainen ihmisoikeuspolitiikka edellyttää ihmisoikeuksien ankkurointia entistä systemaattisemmin jokaisen ministeriön toimialaan sekä riittäviä voimavaroja. Valtioneuvoston tämänhetkiset resurssit perus- ja ihmisoikeuksien toimeenpanon systemaattiseen edistämiseen ja ajantasaiseen määräaikaishavainnointiin kansainvälisille sopimusvalvontaelimille ovat varsin vähäiset. Tälle työlle on syytä varata riittävät resurssit, kuten myös perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arvioinnille säädösvalmistelussa sekä ministeriöiden välisen koordinaation varmistamiselle perus- ja ihmisoikeusasioissa.

Kansainvälisten ihmisoikeussopimuselinten Suomelle antamat suositukset ovat jääneet Suomessa vähäiselle huomiolle, mikä liittyy osin myös ihmisoikeuspolitiikan voimavaroihin. **Ihmisoikeusliitto**



kiittää hallitusta hyvästä kirjauksesta käsitellä jatkossa vuosittain nämä suositukset (ks. hallituksen yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämistä koskeva tiedonanto). **Ihmisoikeusliitto esittää, että myös eduskunta ja kansalaisyhteiskunta osallistetaan suositusten käsittelyyn.**

Lisätiedot:

Robert Salin
Pääsihteeri
Ihmisoikeusliitto

robert.salin@ihmisoikeusliitto.fi
p. 050 5606631

